

Egy magyar feltaláló kálváriája és szenzációs sikere

Kevesen tudják, hogy a golyós toll magyar találmány. Biró László találta fel.

A harmincas években felhívták figyelmemet, hogy valaki feltalálta a rádió-írógépet. Akkor Pesten laktam, elmentem a megadott címre, Schiffer és Grünwald építési vállalkozók házában egy kis szobában dolgozott Biró László.

— Megnézhetem az írógépet? — kérdeztem.

Hosszu asztal két végén két írógép volt felszerelve. Biró megmutatta, hogy működnek.

— Ha ezen az írógépen leütök billentyűt, a másik írógép is ír a betűkar. De találmányom még nem tökéletes, erősen dolgozom rajta. Van egy másik találmányom is, a golyós toll, az már kész.

— Milyen az a golyós toll?

— Olyan, mint egy iron, de nem grafittal ír, hanem a ceruza végén egy miniatűr golyócska forog, felette, az iron szárában festék van, azzal ír.

— Láthatnék egy mintát?

— Mintám nincs. De ha akarja megkaphatja a találmány gyártási jogát, 20.000 svájci frankért.

Elképedve néztem rá. Még csak egy mintája sincs sclicen cert, átszámítva 4000 dollárt kér, ami az akkori pénzügyi viszonyok közt mintegy 10.000 dollár értéknek felelt meg az üzleti életben.

— De csak azért adom ilyen olcsón, mert ha kimegyek Svájcba, egymillió svájci frankot kérek a jogért.

Meg voltam döbbenve. Fiatal, 30 év körüli kistermetű, szerényen öltözött fiatalember volt. Kiskabátjának nem volt gallérja, olyan kivágása volt, mint egy mellénynek. A szobácskában alig volt berendezés. Egymillió svájci frank 200.000 dollárt tett ki, pesti vásárlóértékben kb. félmillió dollárt. Gyorsan elköszöntem és elmentem.

Biróról hallottam később, hogy sorra járta a pesti tolltöltőtoll- és ceruzagyárakat. Sehol sem vették komolyan a találmányt.

Biró szabadalmát a magyar szabadalmi hivatalban bejelentette, a szabadalmat meg is adták rá. De az első év végén hivatalból törölték, mert az állami szabadalmi díjat az első évre, 50 pengőt, ami átszámítva 7 dollárt tett ki, nem fizette be.

Ilyen szegény volt. A gyárak pedig közömbösek. — Golyós toll? — micsoda ötlet? — mondták, — ki fog festékekkel írni? Hozzon egy újfajta töltőtollat vagy patentceruzát, az érdekelné bennünket.

Biró közben kivergődött Párizsba. Ott talált egy érdeklődőt, aki megvette találmányát horribilis összegért. A vételár-ról csekket adott át. A hír vilámgyorsan elterjedt és még aznap délután újságírók keresték fel Birót.

— Tényleg ilyen óriási összegért adta el a találmányát? — kérdezték érdeklődve. És tökéletes a találmány?

— Melyik találmány tökéletes? — kérdezte Biró vissza az interjúvoló riportereket. A repülőgép tökéletes volt, amikor

feltaláltak, vagy a rádió? Később tökéletesítették. Az én találmányom sem tökéletes még, de majd az lesz idővel.

Az uságitörök megírták a beszélgetést és másnap reggel a vevő rohant a bankhoz és töröltette a csekket.

— Csak nem fogok megvenni egy még nem tökéletes találmányt, — mondta felindultan Birónak.

— Ne izguljon — válaszolta mosolygva — itt a csekk, tessék, vissza.

Aztán talált egy másik érdeklődőt.

— Itt egy kitöltetlen csekk — mondta Birónak — vegyen rajta annyi ruhát, cipőt, poggyászt amennyire csak szüksége van kiviszem Dél-Amerikába gyárat létesítek a golyóstollra.

A gyár létrejött és Amerikában az Eversharptól kezdve mindegyik szakgyár fizetett Birónak licencdíjat.

Külföldről hamar megjött Pestre is a golyóstoll. Magyar szabadalom nem védte kezdték gyártani. A festékekkel volt baj, folyt. Beszéltem egy kárpossal, aki merészen rávetette magát a gyártásra.

— Nem folyik a toll? — kérdeztem.

— Nem, dehogyan — felelte. Csak azt nem tudom, mitől kékszíntű az ingem és a párnám az ágyban — mondta elmerengve.

György Imre papirnagykereskedő óriási reklámmal vitte piacra a tollat, "Akron" név alatt. "A toll, amely örökké ír", — hirdette. De a vevők másnap visszavitték. Kicsérélték. De az új toll sem működött. György belebukott.

Az Egyesült Államokban főlényes iróniával kezelték a cikket. Harry Golden, az ismert író "Enjoy, enjoy" című könyvében, 1942-ben ezt írta: "Azt mondják, hogy a golyóstoll a háború utáni idők legnagyobb találmánya. Lehet, hogy a víz alatt ír. Mi csak azt tudjuk, hogy a földön nem lehet vele írni".

A golyóstoll pedig haladt a találmányok göröngyös útján és mind tökéletesebb lett.

Biró ma is él Dél-Amerikában, sokszoros milliomos és minden nála jelentkező magyarnak munkát ad gyárában. Ha a magyar gyárak közömbösök is voltak vele szemben, ő megmaradt jó magyarnak.

A golyóstoll pedig az egész világon hirdeti a magyar zsenialitást, s kitartást, amit Bíró Madách Imrétől tanult, aki arra tanított: Ember, küzdj és bizva bizzal!

Dr. Hedvig Kálmán

